

**Regional livsmedelsstrategi för Västernorrland:
Dokumentation från workshop 3**

Arbetsmodell och tänkbart slutresultat

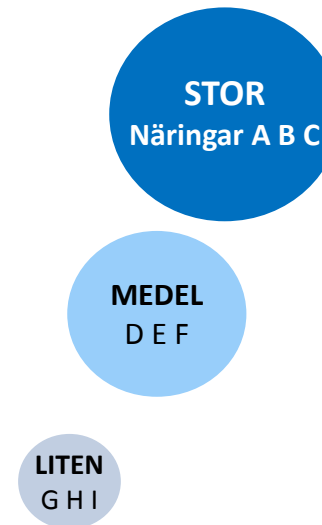
Nulägesanalys

Omvärldsanalys/Scenario

Potential per näringsgren

Strategi

Scenariovalet från workshop 2 låg till grund för diskussionerna om potential under workshop 3

GLOBAL UTVECKLING

Världar möts

En växande medelklass skapar tillväxt i Asien och Afrika, medan I-länder stagnerar.

Överlag mer instabilitet vilket leder till ökad regionalisering, men samtidigt ökat globalt kunskapsutbyte och samverkan.

Växande befolkning driver ökad efterfrågan på livsmedel.

Klimatförändringarna blir allt tydligare. Ökat fokus på att säkra resurser.

SAMHÄLLS- UTVECKLING

Klyftor vidgas

Låg tillväxt och ökade sociala och ekonomiska klyftor inom länder. Svagare politiker. Ökad migration. Åldrande befolkning och höjd pensionsålder.

Polarisering där vissa efterfrågar hållbarhet och andra prioriterar lågpris. Ökad återvinning och återanvändning. Andelen äldre ökar, men de är friskare och tar mer plats.

KONSUMENTEN

För mig och för världen!

Konsumtionen visar vem du är och allt mer nischade produkter och tjänster efterfrågas, för att möta individernas statusörst.

Naturlighet och autenticitet är viktigt för allt mer medvetna konsumenter. Ökat fokus på hållbarhet och hälsa och vilja att förverkliga sig själv genom konsumtion.

JORDBRUKETS ROLL

Hållbarhets- skaparen

Jordbruket tar en aktiv roll både för att möta politikerns miljökrav och för att ta vara på möjligheter.

Teknikutveckling bidrar till ökad produktivitet vilket både är bra ur ett miljöperspektiv och för att kunna serva nya kundgrupper (både i Sverige och internationellt) med hälsosamma och klimatsmarta produkter.

LIVSMEDELS- INDUSTRIN

Svenska Matmaffian

Hållbarhet, kvalitet och ursprung blir allt viktigare och Sverige blir en garant för dessa värden vilket leder till ökad försäljning av svenska varor, såväl i Sverige som internationellt.

Nya försäljnings- och marknadsföringskanaler växer fram i takt med att EMV fortsätter att öka och DVH blir allt starkare.

JORDBRUKAREN

Bonde- romansen är över

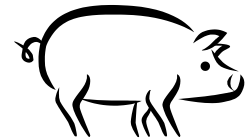
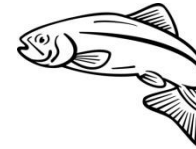
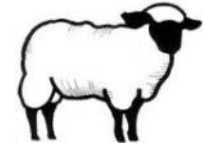
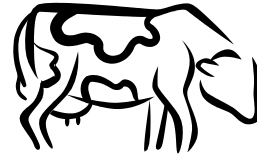
En medveten och tydlig förvandling från bönder till företagare. Lönsamhet blir viktigare än värdetillväxt, och stabilitet eftersträvas.

Fortsatt motstridiga regler och viljor inom EU samt populistiska beslut i Sverige för att vinna röster gör det svårt att planera långsiktigt.

I arbetet fokuserade vi på 8 näringsgrenar

Animalisk produktion

- Mjökproduktion
- Köttproduktion
- Vattenbruk
- Fjäderfä- och äggproduktion

Vegetabilisk produktion

- Potatis- och övrig rotfruktsproduktion
- Spannmålsproduktion
- Bär- och fruktodling
- Odling av köks- och trädgårdsväxter

För varje näringsgren diskuterades de största möjligheterna (de som är mest troliga och har störst effekt) scenariot tros medföra samt de största hindren

Mejeriproduktion – största möjligheter och hinder

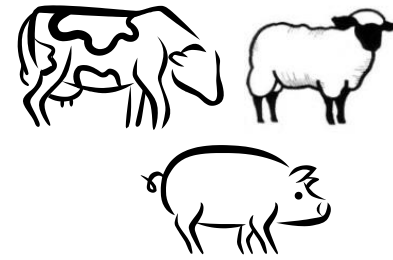
Möjligheter

- Ökad export tack vare växande befolkning och sämre odlingsförutsättningar i andra länder
- Större marknad för premiumprodukter
- Ökat intresse för ekologiskt
- Produktutveckling möjliggör ökade volymer och nya produkter
- Kan skapa varumärken med tydliga mervärden kopplade till hållbarhet
- Självförsörjandegrad av proteinfoder ökar

Hinder

- Jordbrukarnas attityd och vilja till att satsa inte alltid den starkaste
- Sveriges politiker prioriterar ej livsmedel vilket sänker branschens attraktivitet
- Allt längre avstånd till grannar och konsumenter minskar vilja och möjligheter till samverkan samt leder till nedläggningar
- Mindre andel av inkomsten läggs på livsmedel
- Politiska beslut tar ej hänsyn till de norrländska förutsättningarna
- Bonden är pristagare – försäljningspriser som ej följer variation i pris på drivmedel och insatsvaror skapar olönsamhet och hämmar produktionen

Köttproduktion – största möjligheter och hinder

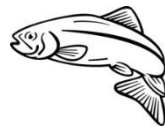

Möjligheter

- Ökad efterfrågan på premiumprodukter
- Svenskt kan bli en stark nisch internationellt
- Ökad företagsamhet sätter fokus på lönsamhet som skapar tillväxt
- Politisk vilja att gynna/skydda den svenska produktionen

Hinder

- Marknaden tas över av andra intressenter – utländskt kött vinner marknadsandelar
- Lägre köttkonsumtion och ökad konkurrens från substitutprodukter
- Politiska beslut tas långt ifrån verkligheten
- Dålig marknadsinsikt gör vissa produkter osäljbara
- Bristande infrastruktur i länet (få slakterier och förädlare)

Vattenbruk – största möjligheter och hinder

Möjligheter

- Landbaserad fiskodling tål transparens bättre än annan animalieproduktion
- Kombinera fiskodling med växthusproduktion och spillvärme
- Större efterfrågan på och ökad lönsamhet för vattenbruksprodukter med kontroll över vilka råvaror som används i foder och som produceras på ett miljömässigt hållbart sätt
- Fler köper lokalt hållbart producerad kvalitetsfisk, det blir en statusvara
- Fiskvårdare bidrar till att främja utvecklingen av en landbaserad odling och företag i Västernorrland kan utveckla hållbara affärskoncept kopplat till fiskodling
- Ökat intresse för lokalproducerad och odlad fisk stärker intresset även för de vilda fiskarterna
- Röding okänd för konsumenter utomlands, men möjligheter finns att skapa efterfrågan

Hinder

- Svårare att uppfylla alla konsument- och miljökrav för fiskodlaren, exempelvis foderfrågan
- Importberoende för fiskfoder (från Danmark och Norge)
- Ökade miljökrav gör att fler tillstånd krävs
- Brist på rätt kompetens för de nya produktions- och förädlingsgrenarna
- Om fler efterfrågar odlad fisk så ökar också efterfrågan på fiskfoder, vilket kan leda till överfiske

Fjäderfä- och äggproduktion – största möjligheter och hinder

Möjligheter

- Ökad efterfrågan på premiumprodukter (ekoägg, ekokyckling, majs kyckling etc.)
- Klimatsmart produktion (jämfört med övrig animalisk protein)
- Universalprodukt – går att sälja över hela världen
- Offentlig upphandling – efterfrågan på lokalproducerat finns
- Ägget är en stark produkt som uppskattas av konsumenter (dessutom versatil – äggvita/äggula kan säljas)
- Småskalig nischproduktion tilltalar lokala konsumenter
- Starka entreprenörer och engagerade handlare

Hinder

- Stora volymer krävs för lönsamhet
- Bristande kompetens, avsaknad av rådgivning och obefintlig infrastruktur i länet
- Dåliga förutsättningar för foderodling
- Svårt att få tag på ekologiskt foder
- Låg prisbild på konventionell kyckling – konkurrerar med Thailand etc.

Potatis- och övrig rotfruktsproduktion – största möjligheter och hinder

Möjligheter

- Högkvalitativ mark som lämpar sig väl för odling av såväl potatis som de flesta rotfrukter
- Goda produktionsförutsättningar med mycket sol
- Höga skördenivåer (70-80 ton per hektar)
- Svensk kvalitetspotatis potentiellt stor exportvara
- Norrländska rotfrukter starkt varumärke
- Maskinsamverkan & teknikutveckling

Hinder

- Avsaknad av rådgivning
- Dålig tillgång till utsäde på vissa delikatessorter
- Minskad potatiskonsumtion hos unga (gäller oförädlad, oskalad potatis)
- Växtsjukdomar (potatiskräfta, bladmögel etc.)

Spannmålsproduktion – största möjligheter och hinder

Möjligheter

- Ökad spannmålsproduktion möjlig utan att utöka arealen
- Stödsystemen ger goda förutsättningar för spannmål
- Klimatförändringarna (+forskning) möjliggör odling av nya grödor
- Samverkan kring jordbruksmaskiner
- Produktion av ekologisk kyckling kräver egenodlat spannmål
- Bra regionala jordbruksforskningssamarbeten
- Rådgivningen blir allt bättre
- Nya lagringsmöjligheter, ny teknik
- Handel mellan gårdarna för att jämna ut efterfrågan

Hinder

- Bristande attityd/inställning hos jordbrukare (tror inte att spannmålsodling i länet ska fungera)
- Beroende av kött- och mejeriproduktion minskar fokus på spannmålet (det blir en sekundär verksamhet)
- Samverkan och arrondering krävs
- Gammal maskinpark för skörd och torkning (gamla tröskor, inga torkar)
- Konkurrens om marken med andra näringsgrenar; markägarintresse större än produktionsintresse
- Stödsystemen ger inlåsnings effekter (odling av vall istället för spannmål)
- Stort behov av egen forskning

Bär- och fruktodling – största möjligheter och hinder

Möjligheter

- Tradition för bärodling finns
- Mycket solljus ger upplevt god smak
- Tillgång till lokala förädlare (musterier, sylt- och marmeladsproducenter)
- Möjlighet till småskalig odling, förädling och försäljning – lägre trösklar för nya entreprenörer
- Gott om vilda bär – bra rykte och kvalitet
- Norrländska ”Superbär” – premiumprodukter som kan exporteras (aronia, havtorn, hjortron)
- Kan kombineras med grönsaksodling

Hinder

- Bristfällig rådgivning och forskning i länet
- Stora investeringar krävs för fruktodling
- Alltför småskalig förädling (svårt uppnå lönsamhet med för små volymer)
- Logistik – svårt att få ut produkterna till konsumenterna
- Arbetsintensivt och säsonsberoende

Odling av köks- och trädgårdsväxter – största möjligheter och hinder

Möjligheter

- Liknande som för bär
- Kompetens och intresse finns i länet (ett exempel är Nyttogården i Resele, ett annat Högsta Grönsaksodling)
- Kombinera frilandsodling med växthusodling (med spillvärme) för att möjliggöra året-runt verksamhet
- Lära av Finland (växthusodling på samma breddgrad)
- Kål en gröda som är möjlig att skala upp
- Pedagogisk verksamhet – intresse hos stadsbor och skolor – bonde håller kurs.
- Odling kan kombineras med upplevelseturism

Hinder

- Liknande som för bär
- Potentiellt svårödlat
- Bristande rådgivning
- Ingen tradition av trädgårdsodling

Potentialberäkningar – hur mycket kan produceras?

- Under workshopen diskuterades också potential för de olika näringsgrenarna (bland annat med modellen nedan som stöd) – detta kommer att analyseras vidare inför den sista workshopen under vilken en strategi ska utformas

